Yağmur ve Toprak

Âmâlimiz efkârımız ikbali vatandır. - N. KEMAL

BU SAYIDA

ANKETİMİZE
Cevap Verenler :

Furüzan ATABEK — Dr. Ziya OYKUT

Sayı : 7 15 Krş. Ocak 1949

Basınımızda köylü

ÜÇ YOL

Sabahattin EYUBOĞLU bu yazısında "Edebiyatımızda hiçbir geri kuvvetin durduramıyacağı ilerleyişler„ i belirtiyor ve diyor ki; «Köylü çoğunluğmuzun perişan halini görmek ve göstermek nerdeyse cürüm sayılacak. Oysaki Cumhuriyeti en çok bunun için kurduk ve bugüne kadar görülüp gösterilen dertler gösterileceklerin yanında hiç kalır.» YAPRAK, Sayı : 1 (Ankara)

DERHAL ve SÜRATLE

M. Kemal ÖZER Topraksız köylüler için : «Uğrunda canını vereceği şu vatanda dikili bir ağacı bile yoktur" dedikten sonra söyle devamediyor'» Üç senedir toprak ağalarının sinsi manevraları ile tatbik mevkiine sokulması geciktirilen . Gene o toprak ağaları lehine tadili tavsiye olunan. . Toprak Kanununu ilk kabul şekliyle derhal ve bütün memlekette tatbik mevkiine koymak bugün için artık mutlak bir zaruret haline gelmiştir.»

VATANDAŞ, (İpsala) Sayı : 6

SANATIÇIYA DÜŞEN

Fahir ONGER yazıyor : «Memleket realitesi, halkımızın çok derin ıstıraplar içinde bulunduğunu göstermektedir.. Tohumu, tarlayı, sapanı terkeden köylü büyük şehre akın ederek yaşamanın en aşağı derecesinde hayatını devamettirmeğe çalışmaktadır . . . . . Memleket ve halkımız bu haldeyken realiteden habersiz ferdî duygular terennüm eden bir edebiyatın hâlâ eski geleneğine sadakat göstermesini gayri meşru telâkki ediyorum.»

EDEBİYAT DÜNYASI, Sayı: 11—12

EŞEK KOŞANLAR

Mahmut MAKAL'in notlarından : «Bir çift öküz en aşağı 600 lira. 600 lira kaç yüz taşın altında orasını bilmem. O sebepten çifçilerden çoğu, her işte kullandığı eşeğini, öküz alamayınca çifte koşar Bazısı da öküzle eşeği yan yana koşar. Bu işe, öküz de, eşek de şaşar. Harman zamanı da, düveni aynı şekilde sürerler... İşi yolunda olan bazıları, eşek koşanlara «dinsiz» diyorlar. Oysa ki bunlar namazının vaktini şaşırmazlar. Eşek koşmasın da kendini mi koşsun neylesin?„

VARLIK, Sayı : 341

BÜYÜK MESELE

Mühiddin CANBOLAT, köy okullarına devam meselesini incelerken devamsızlığı önlüyeceğiz diye çeşitli güçlüklere göğüs geren, hattâ mahkemeye düşerek çocuk velilerinin tahkirine uğrayan öğretmenler için şöyle diyor : «Birer belirsiz kahraman olduklarını bir kere daha ispat etmişlerdir.» YENİ TEMEL Sayı : 7—31.

KÖYLERDE DOKTOR

«Anadolunun değil köylerinde kazalarında bile bazan doktor bulunmuyor. Bütün doktorlar İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde oturmuşlar, para kırıyorlar. Halbuki Anadolu sıtma, frengi gibi aman vermez hastalarla doludur. Köylü hastalığını kendisi tedavi ettiği için bazan neden olduğunu bile anlamadan gürleyip gidiyor.» 26/XII/948 BATTALGAZİ.

YAZ·BOZ TAHTASI

Köyü kalkındıracağız diye başvurmadık çare bırakmadılar. Hemen hepsi de mevsimlik, gelip geçici çareler. Köyde belirli izler, etkiler bırakmadan silinip kayboldular. Bir çok işlerimiz gibi bu dâvâ da bir deneme tahtası haline geldi. Yaz yaz, boz. Ne yazan belli, ne bozan. Birzaman nutuklar çekildi, kitaplar broşürler dağıtıldı. Köylü nutuklardan bir şey anlamadı. Kitaplar, broşürler ise köye varmadan helva kâğıdı oldu. Bir zaman Ziraat Bankası yolu ile kalkındırmayı düşündüler, köylü boğazına kadar borca gömüldü. Bir zaman, tarım kooperatiflerinden medet umuldu; köylünün parası, kapanın elinde kaldı.

Gelişi güzel tedbirlerle bu işin yürümiyeceği anlaşılınca, dört elle beşyıllık plâna sarıldılar. Toplanıldı, konuşuldu, yazıldı, çizildi, ziyafetler çekildi. Eşler, dostlar birbirini alkışladı. Öyleya şakası yok bu işin: Beş yıl içinde, köy okula yola,hamama, helâya, çeşmeye, cumhuriyet alanına kavuşacaktı. Gübreler köyün orta yerine dökülmiyecek, ahırlar evden ayrılacak, köylü gübresini yakmıyacak toprağına dökecek. Bu eşi emsali görülmemiş bir inkilap (!) olacak. Bu hülya ile art arda yıllar, beşyıllar gelip geçti. Ve durmadan beşyıllık proğramlar, plânlar yenibaştan yapıldı, tazelendi. Bir de dönüp arkaya bakılınca görüldü ki, bir arpa boyu bile gitmemişiz.

Sonra tarım seferberliği; sonra ilköğretim seferberliği. Gelsin deneme tahtası, bir daha yaz, bir daha boz. " Tarım seferberliği sökmedi, öğretim seferberliği durakladı. Milletvekilliği seçimle olalıberi halkevi köycülerimiz köyde kuzu çevirmeğe bile gitmez oldular. Artık olan oldu, bu işin neresinden dönülse kârdır. Biz köylü bir milletiz efendim. Ne varsa köyde var. Ekmek kapımız, rey kapımız. . . . "

Sonrası belli. Toplantılar, komisyonlar, yazıp çizmeler. Tekrar beşyıllık bir Plân. Ziyafetler, nutuklar sürekli alkışlar, yaşa varol sesleri, ve yine gelsin deneme tahtası.

Ve bütün bunların adı köy kalkınması. Güler misin ağlarmısın?

İLKÖĞRETİM DÂVÂSI İNSAN OLMAK DÂVÂSIDIR

Cumhuriyetin ilânından sonra ele alınan önemli dâvâlar arasında, ilköğretim dâvâsı büyük bir yer tutar. Bilhssa «İlköğretim dâvâsı insan olmak dâvasıdır.» diye bu dâvanın önemini belirten Cumhur başkanının da büyük gayretiyle açılan köy enstitülerinin çalışmalarıyla dâvanın yüzde yüze yöneldiği şu son zamanlarda, ne yazık ki ilköğretim siyahı beyazına beyazı siyahına karışmış bir basmayı andırıyor.

Şehir okulunda, 5 sınıf için 5 ayrı ders odası, 6 öğretmen bulunur. Köy okulunda, 5 sınıf için 1 ders odası, 1 öğretmen vardır. Şehir okulunda çalışan bir öğretmen 1 odada 1 sınıfı okutur ve ayda 180 lira alır. Köy okulunda çalışan bir öğretmen 1 odada 5 sınıfa birden öğretmenlik yapar 74,5 lira ücret alır. Şu yukarıdaki formülün doğruluğunu ve eşitliğini iddia edenler varsa lütfen bize de izah etsinler Aksi taktirde kimler düzeltecekse, (. . . . . .) bunu düzeltsinler.

Bizim bildiğimizegöre «çalışan kazanır». Nasıl oluyor da şehirde tek sınıf okutan öğretmen 180-200-240 lira alıyorlar da bir odada 5 sınıf birden okutan talihsiz öğretmen 74 lira 20 kuruş bahşışla cezalandırılırcasına gıdasız bırakılıyor. Hak, adalet bu mudur? Bu ise böyle bir hak ve adelet hangi diyarda var, bunu görelim. Gazete ve dergilerde ayni dert ile yanan öğretmenler, hak ve adalet isteriz diye yana yakıla bağıran köy öğretmenleri yüreğimi sızlatıyorlar.

Milletimizin kalkınması için ilköğretim bel kemiği teşkil ediyorsa, biz böyle eğri büğrü değil, dimdik düz mini mini yavruların ruhlarına kalıp olabilecek hakkı, adaleti ayıran ve nazım olabilen bir ilköğretimi belkemiği görmek istiyoruz. Birinin karnı aç, birinin karnı tok. işte bu olmaz. Derdine ağlamaktan ders vermeye takatı kalmayan öğretmen değil ayni isimle olduğu gibi ayni ayarla karınları tok bilgi vermeye hazır, parlak gözlerle sınıf kapısını bekliyen, saatleri unutan, talebesine aşık, sınıfına bağlı öğretmen bu milletin emelidir.

Ne yazık ki, birçok doktorlar, kimyagerler, mühendisler, profesörler. feylesoflar, egitimcilerle dolu B. M Meclisimiz 5129 sayılı kanunla liranın kuruş yerine geçtiği şu zamanda 74 lira 20 kuruşu öğretmene lâyik gördü. Köy öğretmenine karşı gösterilen ilgisizliğin bu derecesine hayret ettik doğrusu

Bahaettin AÇIGÜZEL

İNSAN HAKLARI DERNEĞİNE

AÇIK MEKTUP

Gümrükten mal kaçırır gibi elçabukluğu ile bir dernek kurdunuz. Bir hayli de gürültü kopardınız. İnsan haklarını ve ana hürriyetleri koruyacaktınız. Garp dünyasının size ihtiyacı olmadığına, Hotanto'lar veya Tibetlilerle de bir alâkanız bulunmadığına göre koruyacağınız haklar ve ana hürriyetler her halde bizim insanlarımıza ait olacaktı. Neyleyelim ki bir defa olsun memleketin gerçeklerine dönüp te bakmadınız.

Yıllardanberi, köyde oturan vatandaşlara, ne Anayasamıza, ne insan haklarına ne de ana hürriyetlere yakışmayacak işlemler yapılmaktadır. Köylüye yükletilen 20 küsür külfeti, bir milletvekilinin ağzından Meclis kürsüsünde, siz de duymuş olacaksınız. Bu toprağın nimetlerine niçin başkaları konuyor da köylüye sadece külfete dayanmak düşüyor. Aynı ikilik yalnız köylü için değil köyden yetişip köyde çalışan binlerce öğretmen için de yürürlükte, köy okulunda 5 sınıfı birden yetiştirmekle sorumlu bir öğretmen, şehir okullarındaki öğretmenlerin haklarından hemen hiçbirine sahip değil. Köylü ile köydeki öğretmenin suçu ne? Halbuki, Anayasamıza göre «Türkler kanun karşısında eşittirler ve ayrıksız kanuna uymak ödevindedirler. Her türlü grup, sanat, aile ve kişi ayrımlıkları kaldırılmıştır ve yasaktır.»

Sadece ikilik değil, sadece külfet değil korku da var. Dağları bekliyen korku, şimdi de gelmiş toprak adamlarının ta yüreğine çökmüş; onları: «Hiç yoktan birşeyi bahane ederek öyle bir tekme savururlar ki, şimdiki halden bin kat daha fazla perişan ettirirler» dedirttirecek kadar sindirmiş.

Sadece ikilik, sadece külfet, sadece korku değil; yoksulluk da var. Ellerine yarının genç nesli emanet edilmiş olan öğretmenler geçinemiyoruz, köy mütegallibelerinin, faizcilerin elinde oyuncak oluyoruz diye bar bar bağırıyorlar. Sizin derneğinizin ise kılı bile kıpırdamıyor. Evet, ana hürriyetlerden biri olan «yoksulluktan ve korkudan kurtulma hürriyeti» göz göre göre hiçe sayılıyor ve hatta çiğnemiyor da, «İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Koruma Derneği» sizin kılı bile kıpırdamıyor.

Sizin derneğiniz bostan korkuluğu mudur, yoksa hakikaten, ismi var, cismi yok, Anka kuşu mudur? Nedir?

Cafer CAN

Köyden-Notlar

YOL - MESKEN - GIDA

Üç yıl önce, köyün birinde bir kış gecesi yatağımda derin uykuda iken "çat çat" kapı vuruldu, Doğrulup geyinmeğe vakit kalmadan pencerenin camına yüzünü yapıştıran yaşlıca bir köylü hıçkırıklı ve heyecanlı bir sesle,

— Öğretmen, kızım bu gece iyice elden. avuçtan çıktı, dedi. Tabanlarıyın altını öpeyim Çekmecende karın sancısı dindirecek bir ilâcın var mı

Adamı içeriye alarak ecza dolabını açtım. Bir taraftan dolabı alt üst ederken obir taraftan kızının hastalığını sordum.

— Çocuk getirdi dedi. On beş gündür yemiyor, içmiyor baygın bir halde yatıyor. O kadar çok kan zayettiki, yavrumu bir görsen iğneden ipliğe döndü. Bu gün de öğleden beri anası bir yanda, bebesi bir yanda tilkiler gibi çağırırlar. Kocası bari askerde olmasa.

Doktora ulaştırmalarını söyledim. O ümütsüzlükle boyunu büktü «bire öğretmen, dedi, yazın aşamadığımız dağları şu diz boyu karda nasıl aşarız».

Ertesi gün yatsıdan az sonra, duyduğum bir ağıt, fıgan üzerine başımı dışarı uzattım. Dünkü ihtiyar, diz boyu karda arık öküzlerin çektiği üzeri yorganlı bir kağnı ile, hıçkıra hıçkıra kızının cenazesini çekiyordu,

Sonradan öğrendim ki, askerlikte sıhyeliği öğrenmiş dört saat ötedeki birine kızını baktırmağa götürürken köyün alt başında lohusa, kağnının sarsıntısına dayanamıyarak (Tanrının rahmetine) kavuşmuş. Düşündüm, sadece bir yol meselesi.

O yıl aynı köyde tesbit ettiğim yedi büyük adam ölüsünden dördü kadındı. Bunların dördü de doğumdan gitmişlerdi. Birisi tam on beş gün ağrı çektikten sonra katırların çektiği sal sırtında ebesi ve sıhyesi olan bir kasabaya, oradan da beş saatlik bir kamyon yolculuğu ile şehire ulaştırılmıştı. Ama, daha hastahanenin eşiğinde doktor el değmeden hasta canını vermişti.

***

Geçen yıl, tatili geçirmek için gittiğim Kırşehir'in büyükçe bir köyünün mezarlığından geçerken yanımdaki arkadaşa köstebek gezmiş gibi yanyana dizili toprak kabarcıklarını göstererek «Bunlar ne » dedim. «Bunlar bu kış köyün kızamıktan, boğmacadan ölen bebeleri» dedi. Siyah toprak tümseklerini saydım tam « 124 » tane. Düşündüm gene yol ve mesken meselesi. Çünkü, bir kış önce bu çevre köylerinde satlıcandan (zatürree) irili, ufaklı yüzlerce köylünün kırıldığına bizzat şahit olmuştum. Nezle ve grip salgını derken defihacet için yarım saat ötedeki kayalıklara açılan hastayı çölün keskin ayazı alınca yere vuruyordu. İnanır mısınız, salgının devam ettiği dört ay, köylünün tek ilâcı tek doktoru tandır başlarına serilmiş yataklarda içirilen biberli pekmez şerbeti oldu.

***

On beş yıl önce Samsun'un altmış haneli bir köyünde çalışırken üç sınıfın birde : öğrenci sayısı on beş, yirmiyi geçmiyordu Sebebini araştırdım her yıl köyde yalın z veremden ve sıtmadan ölenlerin sa ısı on kişiden aşağı değildi. Geri kalan çocukların yarısından fazlasının da bu hastalıklarla malûl olduğunu yüzleri gösteriyordu. Maişetlerini tütün gibi sarı bir, zehirden, çıkaran bu köy, yıl oniki ay, hemen hemen katıksızdı. Mısır ekmeği ve kelem çorbasının insanlara kazandırdığı vücut sağlığı.

***

Daha geçen sene, misafir olduğum Ankara'nın burnu dibindeki bir köy odasında uzunca bir fiskostan sonra köylüler yanımdaki tahsildarı alıp götürdüler. Az sonra öğrendim ki bu tahsıldar bir taraftan para tahsil eder, b r taraftan da çantasında taşıdığı iğnelerle köylülerin hastalarına şifa dağıtımış. Başka bir köyde bir sağlık memurunun köylünün dokuz senelik kısır karısını doğurtmağa kalkıştığını gözlerimle görünce tahsildarın cüretine hiç te kızmadım. Gerçi tahsildarın iğne vurduğu hastalardan biri ebediyen topal kalmış, diğeri ise, daha ertesi gün, ahireti boylamıştı. Ama, bizim tahsildar efendi pencerelerinden pırıl pırıl Ankara'nın ışıklarını seyrett ğimiz bu köyde bir elile iğne bedeli on papeli kıvırırken obir elile kıyametin yakın olduğunu bildiren Mekke Şerifi Şeyh Ahmedin tomar tomar vasiyetnameletini dağıtmakla köylüyü kolaycacık teselli etmek yollarını da bulmuş.

***

Bir zamanlar, sarı boyayı millete (Sıtma hapı) diye vutturan açıkgözlerin şimdi de başka bir yoldan halkımızın sağlığını içten içe kemirdiklerini görüyoruz. Vaktile dört dua öğrenip çenesinin altına bir tutam sakal bırakan hoca olur, hacı olur köylere çıkardı. Orada kitaba bakar, esma çevirir, cinleri başına toplar, okur, üfürür uğraklılardan, saralılardan inmelilerden tut da her çeşit hastalara varıncaya kadar şifa dağıtır, kısır karıları doğurtur. genç kızlara, genç oğlanlaıa murat alır, murat verirdi.

Simdi gene aynı (Karakaplı) lar lüzum hasıl oldukça vazifelerinde kusur etmemekle beraber, bunların yanlarına bir yenileri daha katıldı. Köylünün şehirle temasının artmasından mıdır, yılın gelişi midir, her ne halse eline iğneyi alan köye koşuyor? «Başım ağrıyor, yat bakayım iğne. Kıçım ağrıyor yat bakayım iğne. Yüreğim ağrıyor, yat bakayım iğne Karnım, sırtım ağrıyor yat bakayım iğne. Karım dokuz senedir doğurmuyor, yat bakayım iğne. Bizim bebenin sırtı kaşınıyor gelsin iğne. Anası ana hali görmüyor gitsin iğne. Bizim babalık kulunçtan belini doğrultamıyor iğne... Velhasıl bu iğne modası köylerimizde öyle aldı yürüdü ki, bu gidişle korkarım köylerimizde karakaplı muskacıların yerini elleri valizli portmenli iğneciler alacak.

HARMANDALIOĞLU

ALDI BENİ Bİ

Ekinlerin boyu bir karış
derdin boyu kulaç kulaç
alnımızın teri, gözümüzün nuru taprak
karımız, çocuğumuz
varımız, yoğumuz toprak
toprak perişan

Daya sırtını kerpiç duvara
batan güne karşı
kafanda zehirli yılanlar gibi düşünceler
elinde cıgara

Sarı öküz saman ister
tahsildar vergi
donsuz gömleksiz yaşamakta hürsün
kimseler karışamaz ölümüne
alacaklılarından gayri
ne vakit istersen ölürsün

Öküz sana, sen toprağa bakarsın
tohum diye ümidini ekersin
ellerin böğründe kalır
ümidin toprakta
toprak perişan

Daya sırtını kerpiç duvara
batan güne karşı
Adanada kozalandı pamuklar
Manisada üzümler kızardı
içlendi fındıklar Giresunda
gelgelelim ömrün yatar toprakta
toprak perişan

Sarı öküz yoktan anlamaz
tahsildardır dert dinlemez
el kapısı, kul kapısı
kuldan gelir hepisi
ölüm sormaz, toprak v
akıl ermez göktekinin i
bir de bakarsın yollard
yollar seni götürür
götürür de gurbetlerde
ille bu toprak

Sol böğründeki kurşun
sol böğründeki kurşun
Dumlupınar hatırasıdır
başının üstünde yıldızl
elinde namlusu kızgın

B İ

Kavga ederdik
Taştaşa biz çocukluğumuzda
Bir yerimiz incinir,
Başımız delinirdi.
Kanımız diğdirirdi kırmızı
Ağlardık sulu sulu.
Analarımız dambaştan damb
Seslerinin yettiği kadar
birbirlerini ünlerlerdi.
" Çocuğunu terbiye edeceks
yoksa ben terbiyesini verec
Birbirilerinin kirli çamaşırla
sayıp dökerlerdi.
Küs dururlardı yıllarca bizin
Bizse daha yaramız soğuma
yine kardaş,
sarmaşdolaş, oynaş olurduk.

ermez
işine
lasın

yitirir

yarasıdır, bilirim
yarası

ar
bir tüfek

Z

kırmızı.

aşa

len et !
eğim „ derlerdi,
ını

n için.
dan

Haşim KANAR

R DÜŞÜNCE

İbrahim'e sevgimle

açlığa ve susuzluğa dudak bükerek
gözlerinde toprağın ve köylerin kanlı alevi
karanlıkta aşılmaz dağlar aştın
ilk ışıklarla beraber düştün
Aydın ovasına
Aydın ovası toprak
Aydın ovasında toprak perişan
can perişan

Gönül bir yol kapılmıya görsün
hürriyet sevdasına
öl deyince ölürsün
gazi olur, şehit olur, meçhul asker olursun

Aydın ovası can pazarı
can topraktan gelir
ölümüz, dirimiz toprak
toprak perişan

Sen değil miydin
zehirli bir diken söker gibi
düşmanı bu topraklardan söken?
Yunanı denize döken sen değil miydin?

Sarı öküz saman ister
tahsildar vergi
bitti elinde cıgaran
gün tamam

Sen değil miydin
ömrünü taşa toprağa yazan?
bitti elinde cıgaran
tahammülün bitmedi
ve toprak perişan
sen perişan

SUAT TAŞER

Y. K. KARAOSMANOĞLU DİYOR Kİ

"Şu dakika da sizi ve köylerinizi hep birbirinize karıştırıyorum. Hanginiz daha az sefil idi? Hanginiz daha çok merhamete lâyıktı? Bilmiyorum; bildiğim bir şey varsa o da sizin gözleriniz benim gözlerime değdikçe, başımın önüne düşmesi ve yüzümün bir alevin aksinde gibi yanmış olmasıdır. Bunun için değil midir ki, size hitap ettiğim şu dakikada, hepinize karşı kalbimde kine ve ölkeye benzer bir şey duyuyorum ve tekrar size doğru gitmek fikrine alışamıyorum. Bir caninin öldürdüğü adamın cesedinden korktuğu gibi, sizden korkuyorum. Üç yaşındaki çocuklarınızın hayali bile bende cüret ve cesaret namına hiç bir şey bırakmıyor."

"Bunun sebebi, Türk münevveri, gene sensin! Bu viran ülke ve bu yoksul insan kütlesi için ne yaptın? yıllarca, yüzyıllarca onun kanını emdikten ve onu bir posa halinde katı toprak üstüne attıktan sonra, şimdi de gelip ondan tiksinmek hakkını kendinde buluyorsun."

«Anadolu halkının bir ruhu vardı; nüfuz edemedin. Bir kafası vardı; aydınlatamadın. Bir vücudu vardı; besleyemedin: Üstünde yaşadığı bir toprak vardı işletemedin. Onu behimiyetin, cehlin ve yoksulluğun ve kıtlığın elinde bıraktın. O, toprakla kuru gökün arasında bir yabani ot gibi bitti. Şimdi elinde orak, buraya hasada gelmişsin Ne ektin ki ne biçeceksin? Bu ısırganları, bu kuru dikenleri mi? Tabii ellerine batacak. Tabii ayaklarına batacak. İşte, heryanın şerha şerha kanıyor ve sen, acıdan yüzünü buruşturuyorsun, öfkeden yumruklarını sıkıyorsun. Sana ıstırap veren bu şey, senin kendi eserindir.»

«Kabahat kimin? Kabahat, benimdir Kabahat, ey bu satırları heyecanla okuyacak, arkadaş; senindir. Sen ve ben onları, asırlardanberi bu yalçın tabiatın göbeğinde, herkesten, herşeyden ve her türlü yaşamak şevkinden mahrum bir avuç kazazede halinde bırakmışız. Açlık, hastalık ve kimsesizlik bunların etrafını çevirmiştir. Ve cehalet denilen zifiri karanlık içinde, ruhları, her yanından örülü bir zindanda gibi mahpus kalmıştır.»

«Türk entellektüeli, okumuşu, Türk ülkesi denilen bu engin ve ıssız dünya içinde bir garip münzevidir. Bir münzevi mi? Hayır - bir «galatı hilkat» demeliyim. Öyle ya. bir mahlûk tasavvur edin ki, hangi ırktan, ne cinsten olduğu belli değildir. Kendi vatanı addettiği memleketin dibine doğru ilerledikçe, kendi kökünden uzaklaştığını hissediyor. Hissetmese bile etrafında hasıl olan boşluk, soğuk ve itici hava, ona her an kendi toprağından sökülmüş bir aykırı, bir acayip nebat olduğunu bildiriyor. Her memleketin köylüsü ile okumuş yazmış zümresi arasında aynı derin uçurum mevcut mudur? Bilmiyorum. Fakat, mektep görmüş bir İstanbul çocuğu ile bir Anadolu köylüsü arasındaki fark, bir Londralı İngilizle bir Pencaplı Hintli arasındaki farktan daha büyüktür. Bunu yazarken elim titriyor.»

A N K E T İ M İ Z E

CEVAP VERİYORLAR

"Köylerimizi kalkındırmak için yüksek tahsilli şehirlileri köylere göndermenin" faydası pek cüz'îdir. Memleketimizde köylerin kalkınması herşeyden önce ziraî kalkınmayla mümkündür; ziraati makineleştirmek, köyün ilçe ve illerle temasını temin etmek için ulaştırma araçlarını düzenlemek, her köyde hiç olmazsa bir ilkokul açmak, hasta ve fakir köylülerin tedavisi için revirler kurmak gerektir.

Kalkınma tek taraflı değil, çok taraflı olmalıdır.

Fürüzan ATABEK

İleridenberi, iktisaden hakim, endüstrice ileri, ham madde ve pazar avına çıkmış olan memleketlerin mütefekkirleri, insancı bir sevği (!) ile, küçük milletlere; Onların daha uzun zamanlar yarı müstemleke, veya müstemleke şartlarında kalmalarından başka bir işe yaramıyacak olan, "köye dönüş" vaazı verirler. Bir zamanlar Hitler faşizminin, «Herr doktor» larıda, Türkiyede bu fikrin şuurlu çığırtkanlıklarını yapmışlardı. Ümit ederim ki Prof. Toynbee'nin de tavsiyeleri, bu maksatlara matuf, geri bir köycülük tavsiyeleri değildir.

Münevverin köye gidişi, bu günkü ileri medeniyete sırtını çevirerek bir «KÖYE DÖNÜŞ» manasında değil de, tam tersine, ileri medeniyetin en ileri teknik'i ve bütün taassuplardan sıyrılmış en ilmî gerçekleri ve görüşleri ile, bu günkü şehir - köy uçurumunu dolduracak, şehir ezilenleri ile, köy sömürülenleri arasında gaye birliğini düğümlüyecek, köylü ırgad halkın insanca hayata ulaşmasını yüzyıllardır ortaçağ şartları içinde bunalan köy ekonomisi'nin ileri teknikle kucaklaşmasını sağlıyacak inançlarla «KÖYE GİDİŞ» i manasında alınırsa, muhakkak ki, çok faydalı, yapıcı ve yaratıcı olacaktır.

Münevverlerimizin, yüzyıllık tarihî ihmaller içinde bunalan «Köy realitesi» ile yüz yüze gelmesi, şimdiye kadar süregelen romantik köy görüşünün iflâsını hazırlıyacak, fil dişi kulesinde oturup, burnunun ötesini göremiyen münevverleri, acı realitenin baskısı altında, - hepsini değilse bile büyük bir kısmını, - müsbet bir köy görüşüne ulaştıracak, memleketin canlı dâvâlarına yaklaştıracaktır.

Bu günkü halde köy, yıkıcı, yıpratıcı bir «Banlı başına» lık içinde kalmıştır. Münevverlerin köye gidişi ile, köy çalışanları yüzyıllardır içinde çırpınıp durduğu, bu faydasız «başlı başına» lıktan, daha doğrusu «başsızlıktan» kurtularak, şehirin tekniği zihniyeti, sosyal meseleleri ve ümitleri ile yüz yüze gelerek, ilerideki kalkınmalarında kendisine rehberlik edecek olan «öncülerini», bu yolla daha kolay ve daha emin olarak bulmuş olacaklardır.

Dr. Ziya OYKUT

ANKET SORUSU

Bir İngiliz bilgini, köylerimizi kalkındırmak için yüksek tahsil görmüş şehirlilerin köylere gitmesi fikrini ileri sürüyor. Böyle bir tedbir köyü kalkındırabilir mi? Bu hususta siz ne düşünüyorsunuz? 50 kelimeyi geçmemek üzere lütfen cevap veriniz.

HİKÂYE

DURALİ

Yazan : Halil ATYEKİN

Can sıkıntısından ve yorgunluktan çatlamıya geldiğim otobüs durağında :

— Tomafile buradan mı binilir amca? diye kulaklarımın dibinde titrek bir ses işittim. «Bir bu eksikti» der gibi yüzümü sesin geldiği tarafa çevirdiğimde gözlerim bıyıkları yeni terleyip gelen bir köy delikanlısının masum ve ürkek bakışlarile karşılaştı. Delikanlı kendisine baktığımı görünce bir kedi sokulganlığile postalını sürükliyerek adım adım yanıma yaklaştı. Şaşkın ve üzgün bakışlarını aşağıdan yukarı üzerimde gezdirdikten sonra «Acep ola tomafil bir kişiyi kaça götürür?» diye çenesile karşı şehri işaret etti. Ve hemen oracıkta bir tümseğe çöktü. Sık sık kaba soluğunu alıyordu. Boğazında eski bir yastık yüzünden kayışa dönmüş kirli bir torba vardı. Koynunun derinliklerinden çıkardığı sırması akmış buruşuk bir çevreyi evirdi, çevirdi avuç içine boşalttığı bozuk paraları üç beş sefer saydı. Sonra uzun uzun akşam güneşinin karşısında gerinen şehri seyretti. Hıçkırıklı bir sesle :

— Buradan şehre yayan gidemek mi ki amca? dedi Yetim tüylerinin kapladığı çocuk yüzü, ayva gibi sapsarı geçti. Keder ve endişe ile açılan gözleri evvelâ gerilere sonra uzaklara kaydı. Büyük bir ümitsizlik içinde olduğu belli idi. Çantasından çıkardığı kırık bir kazmayı elinde bir kaç sefer okkaladıktan sonra :

— Körolası kazmanın ağzı da kırıldı. Allah belâsını versin, dedi.

— Ya sen nerelisin bakayım, be delikanlı dedim... Kazmayı sallamak için kolların pek zayıf.

Masum ve derbeder bakışlarını hemen üzerime dikti :

— Sen kazdıracak bağdan haber ver amca dedi, bizler bu işin piriyiz Yaptığımız işi beğenmezsen paranı almazık.

Cığara savurtturarak önümüzden geçen kırmızı işlikli bir kaç köy delikanlısını gösterdim :

— Bak herkes bayrama gidiyor. Ya sen, bu gece şehirde şenlik var. Sizin köylere otomobil çıkmadı mı dedim.

— Bayram insanın karnını doyurmaz ki. Kucağında boylu boyunca yatan kazmanın ağzını bir çocuk yüzü gibi sıvazladı :

— Körolası bu günümü buldun. Çiğ demir. Baksana tinkeden attı. Bizim pederin işi. O tırpanın, çift demirinin de iyisini bilmez. İşte tomafil diye palazıyarak kendini ileri atmasile geri geri kaçması bir oldu. Otobüs ürkütülmüş bir hayvan homurtusile hızla önümüzden geçti. «Hey kör şeytan, bu işte bir aksilik var» diye delikanlı söylendi. Otobüs saatte bir servis yapıyordu. Bizim küçük işçi canının sıkıntısını çantasından çıkardığı ekmekten almıya başladı. O bir ağaç kabuğuna dönmüş kuru kuru yavan bir somunu öfke ile parçalayıp avurtladı. İkide bir boğazına tıkanıp kalan ekmeği güçlükle yutarken ben kendisine boyuna dereden tepeden sualler soruyordum :

Sabahın bu yanta dokuz kapı çalmıştı. Adı Durali idi. Sürekten ayırdıkları bir çift öküz borcunu ödeşmek için kâh babaı, kâh kendisi bıldırdan beri bu Allahın belâsı yolu teperdi. Sarı yıldız başını gösterir göstermez yola çıkmazlarsa işe yetişemiyorlardı.

ÖRMEYOL

Her taraf zifiri karanlık. Biz üç eşekli Örmeyol'dan Ortaköy'e iniyoruz. Dığış'ın Mustafa bir hikâye anlatıyor, ormanda bulunan çocuk'a dair... Yine böyle heryan zifiri karanlıktı diyor Dığış'ın Mustafa, he şuracıkta, ayağımın ucunda bir kımıldanma, bir vıyaklama oldu. Avcıların vurup ta tutamadıkları tavşanlardan sandıydım, ceketimi soyunup üzerine atınca anladım ki çocuk. Hem de nur topu gibi bir oğlan.

— Sonra hemşerim?..

— Sonra ne olacak, ceketimi giydim yürüdüm!....

Örmeyol sarptı. Örmeyol kayalıktı, Örmeyol ıssızdı. Ve ortalık zifiri karanlıktı. Biz üç eşekli Örmeyol'dan Ortaköy'e iniyorduk ......

M. KUZUGÜDENLİ

Akşam da yatsıdan çok sonra köye girebiliyorlardı. Şöyle böyle günde iki buçuk saatlik yol yürüyorlardı. Şifadan ümüdini kesmiş bir hasta gibi kesik kesik bunları söyledikten sonra sustu. Yere dökülen ekmek ufaklarını bir bir toplayıp ağzına attı perişan bakışlarını belki onuncu defa üzerimde gezdirdi. Ateşli bir hasta gibi kendi kendine sayıklamıya başladı:

-Ah tor tosunlar şapa tutulmasa da bir güz tohumu atabilselerdi. ah kendine göre beş on günlük bir iş bulabilseydi. Borçların bir kısmından olsun yakayı kurtarabilecekler. İşte O zaman işleri de biraz yoluna girecekti.

Şehrin sırtlarından Cumhuriyet byaramının başladığını haber veren birkaç pare top atıldı. Karşıki pembe konağın balkonundan kürk mantolu bir kadın kuş cıvıltısını andıran sesile, yeşil konağın hanımına bilmem nere palastaki garden partiye davetli olduklarını müjdeledi.

Durali olduğu yerden sıçradı,

— Ben Cumhuriyet bayramının onuncu yılında doğmuşum amca dedi. Lafı boğazında tıkanıp kaldı. Eli uçkurunda çarçabuk duvardan taraf döndü. Ellerile şalvarının önünde acele acele bir şeyler yaptı, çenesile otobüsün önü sıra gelen bir jandarmayı gösterdi, peltekliyerek:

— Bee bee belimdeki papa palaskayı donumun içine sakladım amca, dedi. Korku ve utancından yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

Otobüse atladığımız zaman Durali yanıma oturdu. Kederli ve düşünceli gözüküyordu. Kırık kazmayı müşfik bir baba gibi sımsıkı bağrına basmıştı. Çocuk gözleri gerilerde tor tosunların kaderini bağladığı körolası yollara bakıyordu. Bense, Cumhuriyet bayramına hazırlanan pırıl pırıl ışıklarla donatılmış şehrin arkasındaki kara tepelerin bulunduğu bir noktaya. Şu anda Ali'ye kendimi o kadar yakın hissediyorum ki... Belki kırk birinci defa sürgün gittiğim dağların arkasında yüzlerce Ali'leri düşünerek avundum. Değilmi ki içimi Ali'lerin sevgisi dolduruyor, dünyanın obir ucuna da gitsem benim vatanımdır,

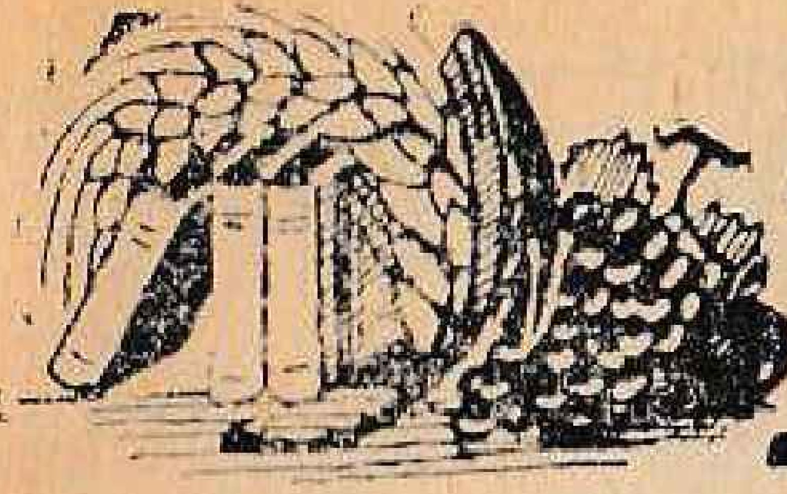
KÖY ENSTİTÜSÜ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Cavit Orhan Tütengil yazmış. Kendisi Kepirtepe Köy Enstitüsü öğretmenlerindendir. Kitap 32 sayfadır. Lüleburgaz'daki Kepirtepe Köy Enstitüsü Kooperatifinden 40 kuruşa satın alınabilir Biz, kitabın meslek çevremize getirdiği düşünceleri, fikirleri belirten bir özetle yetineceğiz.

«Köy Enstitüleri, Amerikanın meşhur pedagogu J Dewey ile büyük Alman terbiyecisi Kerschensteiner'in «İş prensibi»nden geniş mikyasta mülhem olmuş görünüyor. Fakat ilk hareket noktasını memleketin toprağı ve insanı teşkil etmiş, Böylece bizi ifade eden bir müesseseye varılmıştır. Enstitülerin kuruluşunu zorlayan sebep ise, içtimaî hadiselerin kaçınılmaz akışı olmuştur." «Köylümüz, kelimenin gerçek manasıyla ekmeğini tırnağiyla kazanır. Kara sapan, yerine göre kağnı ve daima öküz, hayatının ayrılmaz unsurlarıdır. Biti, sivri sineği, uyuzu, trahomu, veremiyle çeşitli haşere ve hastalıklar onun kapı komşusudur. Tabiatla ve cemiyetle olan münasebetleri ni iki kelime düzenler : sabır ve tevekkül.» «Bulunduğu acıklı durum, geniş mikyasta cehaletten doğuyor. İstihsal vasıtalarının iptidailigiyle ikiz olan bu cehalet ortadan kaldırılmadıkca köyümüz (Canlandırılacak köy) olmaktan kurtulamıyacaktır. «Maarif hayatımızda hazır elbisecilikten kurtuluş köy enstitüleriyle başlamıştır. İlk defa topraktan, insandan, memleketten hareket edilmiştir. Mücerret bir hayat anlayışı yerine hakiki hayatın içinden fışkıran; fikir ve iş unsurunu, gerçek hayatta olduğu gibi bir arada bağrına basan, bize has müesseselere imkân verilmiştir.» «İnsanı elsiz olarak mütalea edemeyiz. Kafanın hakkı nasıl düşünmekse. elin hakkı da işlemektir. Köye öğretmen yetiştirmek için kurulan bir müessese (yani köy enstitüleri) çiftlik şartları içinde, köy için gerekli bazı el zanaatlarını da bağrına basınca, ağaca öküz çıkmışcasına yadırgandı."

Bundan sonraki satırlarda, köy enstitülerinin çalışmaları, kuruluş halleri, enstitü mezunu öğretmenin ücret durumları, enstitülerin kesimlerine giren köylerle alâkalarının tavsayışı, meydana çıkardıkları geçekleri inceliyor' ve daha sonra: iş, topluluk, halk gibi kelimeler karşısında pirelenenleri işaret ederek: «5 yıllık bir yakınlığın verdiği kanaatle söylüyorum, gerçeğin ifadesi şudur: Türkiyedeki tahsil kurumları içinde millî vasfına en ziyade lâyık olan köy enstitüleridir." Enstitülerin gerçek şartlarını araştıran ve cesaretle müsbet şehadette bulunan kitabı cümle arkadaşlara salık veririz.

O. B.

Köy Bibliyoğrafyası

VII

B. serisinden

1 — Türkiye de zirai araştırma müesseseleri - Ağronom teşkilatı Türkiyenin ziraat bölgeleri. Türkiye ziraat veriminin başka memleketlerle mukayesesi - Türk köylülerinin yaşları ve ziraat üzerine olan tesirleri. 4 - Orta Anadolu çifçiliği için alınması lâzımgelen tetbirler - Orta Anadolu kuru ziraatı - Orta Anadolu için yeni ziraat metotları - Ziraat alet ve makineleri ve vasıtaları.

Belgeler serisinden:

1 - Ana direktifler.

2 - Türkiye zirai ihracat emtiasının piyasalarda rekabet mücadelesi - Amerika Birleşik Devletleri yayım listesi - Amerika Birleşik devletlerinde ziraat teşkilatı tarihi ve yapılan tecrübelerin müsbet ve menfi neticeleri. Amerika Bileşik Devletlerinde kooperatif tekniği hakkında rapor - Lâtin memleketlerinde mevcut sendiklar. - Belçika" Boerenbond" köylüler birliği - Bulgaristanda ziraai teşkilât ve tedrisatı hakkında rapor. 3 - Güdümlü ekonomi ve muhtelif memleketlerde güdümlü ekonominin agrikültürde tatbikatı - Orta Avrupanın agrikültür sistemleri.

Birsel, Şevki : Köy kanunu tatbikat kursları - Muhtar ve ihtiyar meclisi azalarına kılavuz. Manisa 1937 Dereli B. (19x26) 56 s. F. 50 k.

Bizım köy. (Gazete), Eskişehir.

Boran, Dr. Behice Sadık : Toplumsal yapı araştırmaları (İki köy çeşidinin mukayeseli tetkiki) yayınlıyan Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi. Ankara 1945, Türk Tarih Kurumu B. (17 x 24.) 249 s. F .... k

Boran, İhsan: Efendimizle bir konuşma Istanbul 1937 Çituris Biraderler B. (14x19,5) 15 S. F.. k.

Bursa köy belleteni. Bursa 1939 İl B. (20x27.5) 141 s. resimli F ..k.

Candan, Servet : Köylümüz peynir mayasını nasıl yapmalıdır, Ankara, 1939 Recep Ulusoğlu B. (14,5x20,5) 8 s.

Cevat Rüştü : Türklerin ziraata hizmetleri. Osmanlılar devri. yayınlıyan T. Tarih Kurumu. Istanbul 1936 Akşam B. (17,5x25) 16 s. F..k.

C.H.P. Köy kalk odaları inşaatına ait izahname Tipi I. II. III. IV. (Devamedecek)

OLANDAN BİTENDEN

HANGİ KÖYLÜ?

Gazete haberlerinden, B. M. Meclisi konuşmalarından anladığımıza göre, yurdumuza 2 milyon liralık ziraat alet ve makineleri getirtilecekmiş. Bu aletler, parası dört yıl içinde ödenmek üzere köylüye dağıtılacakmış. Bu alet ve makineleri acaba hangi köylü alacak. Hakikî müstahsil köylü, bugünkü şartlar içinde ölen öküzünün yerine bir yenisini bile bulamıyor. Bize öyle geliyor ki, şimdiye kadar olduğu gibi, bu makineler de, bir takım açıkgöz iş adamları ile kodaman kimselerin ve büyük toprak sahibi zengin ağaların eline geçecektir. Bu gidişle, köylünün ve köy ziraatının makineye kavuşması imkânsızdır. Tersine olarak, bu çeşit teknik ziraat; fakir ve orta halli köylünün büsbütün ecirleşmesine yol açacak, bey ve ağa saltanatının yağlı ekmeğine bal sürecektir.

KÖY ENSTİTÜLERİ

Eğitim, ilim ve kültür yolu ile milletler arasında anlaşma temin etmek ve sulhu korumak için kurulan UNESCO derneğinin Beyrut'taki son toplantısında, Köy Enstitülerinden sitayişle bahsedilmiş ve UNESCO'nun eski başkanı, Köy Enstitülerinin çalışmalarını yerinde incelemek üzere uzman gönderileceğini söylemiştir. Son zamanlarda yalan yanlış hücumlara uğrayan enstitülerin dışarda, milletlerarası bir toplantıda yüzümüzü ağartması sevinilecek bir olay,

DAİMA UYANIK

Son günlerde, halkın dinî duygularını yanlış bir yöne çevirip, kötürüklüyerek Atatürk İnkilâbına hücum eden kara kuvvet mensupları bir bir yakayı ele vermektedir. Atatürk İnkilâbının bekçileri olan öğretmenler kara kuvvetin karşısında daima uyanık bulunmalıdır.

ÂŞIK VEYSEL

Eski sayılarımızda bir kaç şiiri çıkan, tanınmış halk şairlerimizden Şarkışlalı Aşık Veysel Şatıroğlu bugünlerde köyünden Ankara'ya gelmiştir. Veysel'in Sazı ve arkadaşı küçük Veysel de yanındadır. Bir kısım şiirlerini kitap halinde çıkaracaktır. Okuyucularımız 50 kuruşa satılacak olan bu kitabı (P. K. 55 Ankara) adresinden alabilirler.

HAYALE KAPILMAYALIM

Tarım Bakanı, bir konuşmasında şunları söylemiştir: Memleketimizde ziraat istediğimiz gibi henüz tamamile iptidaîlikten kurtulamamıştır. Bir memlekette ziraat ilmi yer bulmadıkça ve teknik ziraat gerçekleşmedikçe ziraatten azamî verim almağa imkân yoktur. Türkiye demek ziraat demektir» Bakan başka bir münasebetle de şöyle demiştir: «Türkiyenin tam bir ziraat memleketi haline gelebilmesi ancak 20 sene içinde mümkün olacaktır, Hayallere kapılmıyalım»

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres: (P. K. 55 - ANKARA) dır * İdarehanesi yok. ZİR Bucağında hazırlanır. Ankara'da İdeal Basımevinde basılır, 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur.